

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno CCCCLI. ad annum CCCCLXXV.

Parisiis, 1644

Concilium Veneticum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14887

CONCILIVM^b VENETICVM,^a
IN PATERNI VENETENSIS EPISCOPI
ordinatione a Perpetuo metropolitano celebratum,
circa annum Christi CCCCLXV. Seueri Augusti &
Hilari papæ IV.

ANNO
CHRISTI
465.

TITVLI CANONVM.

I. De homicidis & falsis testibus.	IX. Vt clerici secularia iudicia non
adeant.
II. De iis qui relictiis vxoribus alias
ducunt.	X. Episcopi alienos clericos ne pro-
moucant.
III. De iis qui susceptam pœniten-
tiam deserunt.	XI. Vt clerici nuptiarum conuiuia
deuent.
IV. De virginibus professis qua mœ-
chantur.	XII. Vt clerici Iudeorum conuiuia
declinent.
V. Vt clerici sine commendatitiis
non vagentur.	XIII. Vt clerici ebrietatem euitent.
VI. Vt monachi sine commendati-
tiis non vagentur.	XIV. Vt clerici qui in ciuitate fue-
rint, matutinis hymnis intersint.
VII. Vt monachi solitarias cellas
sine abbatis sui licentia non pe-
tant.	XV. Vt idem ordo sacrorum &
psallendi obseruetur intra pro-
uinciam.
VIII. Vni abbati plura monaste-
ria habere non liceat.	XVI. De auguriis & sortibus
sanctorum.

EPISTOLA SYNODI

AD EPISCOPOS EIVSDEM PROVINCIÆ,
QVI CONCILIO NON INTERFERANT.

^a Dominis beatissimis, & nobis in Christo omni caritatis honore
venerandis fratribus, Victorio & Talasio episcopis, Perpe-
tuus, Paternus, Albinus, Athenius, Nunechius, & Libe-
ralis, episcopi.

CVM semper a nobis cura religionis haberi debeat in
promptu, nec aliunde debeat esse meditatio; eo præ-
cipue tempore, quo nos aut voluntas, aut occasio con-
gregarit: vt communis ex multorum collatione tracta-
tus, consentiente in Christo spiritu, multarum sententia-
rum auctoritate firmetur: ne singulorum pro arbitrii sui
qualitate definitio aut imperitiæ decipiatur errore, aut
tumore præsumptionis vel iracundiæ deprauetur: & dum

ANNO
CHRISTI
465.

vnusquisque, sine fratrum collatione, suo tantum credit arbitrio, statuat quod merito possit omnibus displicere. Itaque quoniam nos in ecclesia Venetica causa ordinandi episcopi congregauit, rectum esse credidimus, de regula ecclesiastica, quæ nobis donante Domino credita est, & de districtione, cuius cura non sine culpa nostra omitte- tur, habita consultatione, vt quæ in prioribus patrum sta- tutis videmus omiſſa, & procedente tempore licentia ex nimia prolabantis sæculi libertate præsumpta, statutis saluberrimis sanciremus. Quod in notitiam beatitudinis vestræ, quia præsentia vestra nobis necessitate faciente fraudata est, credidimus deferendum: vt si probabile du- xeritis, id quoque & vestra auctoritate firmetur, & distri- ctione seruetur.

CANONES.

I.

Itaque censuimus homicidas & falsos testes a Conc. A-
gath.
Can. 37. communionem ecclesiasticam submouendos, nisi pœ- nitentiæ satisfactione crimina admissa diluerint.

II.

Eos quoque, qui relictis vxoribus suis, sicut in euangelio dicitur, excepta causa fornicationis, si- Matth. 5. ne adulterii probatione alias duxerint, statuimus a communionem similiter arcendos: ne per indul- gentiam nostram prætermiſſa peccata alios ad li- centiam erroris inuitent.

III.

Pœnitentes quoque, qui susceptam publice pœ- nitentiam intermiserint, & ad prioris erroris con- ſuetudinem reuoluti, vitæ se sæculari conuerſatio- nique reddiderint, non solum a communionem do- minicorum sacramentorum, sed etiam a conuiuuiis fidelium submouendos.

Concil. Tom. 9.

Qqq ij

IV.

Eas etiam quæ virginitatem professæ, & benedictionem fuerint per manus impositionem sub contestatione huius propositi consecutæ, si fuerint in adulterio deprehensæ, cum adulteris ipsarum arcendas a communione censemus.

V.

* Clericis sine commendatitiis epistolis episcopi sui licentia non pateat euagandi; & in omni loco, ad quem sine epistolis episcopi sui, vt dictum est, venerint, a communione habeantur alieni.

VI.

† In monachis quoque par sententiæ forma seruetur: quos si verborum increpatio non emendauerit, etiam verberibus statuimus coërceri.

VII.

Seruandum quoque de monachis, ne eis ad solitarias cellulas liceat a congregatione discedere, nisi forte probatis post emeritos labores, aut propter infirmitatis necessitatē^s asperior ab abbatibus regula remittatur. Quod ita demum fiet, vt intra eadem monasterii septa manentes, tamen sub abbatis potestate separatas habere cellulas permittantur.

VIII.

Cencil. A-
gath. Can.
38.

^h Abbatibus quoque singulis diuerfas cellas, aut plura monasteria habere non liceat; nisi tantum propter incursum hostilitatis intra muros receptacula collocare.

IX.

Clericis, nisi ex permisso episcoporum suorum, sæcularia iudicia adire non liceat. Sed si quis fortasse episcopi sui iudicium cœperit habere suspectum,

ANNO
CHRISTI
465.

aut ipsi de proprietate aliqua aduersus ipsum episcopum fuerit nata contentio, aliorum episcoporum audientiam, non sæcularium potestatum, debet ambire. Aliter a communione habeatur alienus.

X.

Episcopi quoque ab aliis episcopis ordinatos clericos, sine permissu eorum a quibus fuerint ordinati, promouere ad superiorem ordinem non præsumant, ne concordiam fraternam iniuria illata contaminet.

XI.

Presbyteri, diaconi, atque subdiaconi, vel deinceps quibus ducendi vxores licentia non est, etiam alienarum nuptiarum euitent conuiuia, nec iis cœtibus admisceantur, vbi amatoria cantantur, & turpia, aut obscœni motus corporum choris & saltibus efferuntur: ne auditus & obtutus sacris mysteriis deputatus, turpium spectaculorum atque verborum contagio polluatur.

Concil. A-
gath. Can.
39.

XII.

Omnes deinceps clerici Iudæorum conuiuia euitent, nec eos ad conuiuium quisquam excipiat: quia cum apud Christianos cibus communibus non vtantur, indignum est atque sacrilegum eorum cibos a Christianis sumi: cum ea quæ Apostolo permittente nos sumimus, ab illis iudicentur immunda, ac sic inferiores incipiant esse clerici quam Iudæi, si nos quæ ab illis apponuntur, vtamur, illi a nobis oblata contemnant.

Concil. A-
gath. Can.
40.

1. Cor. 10.

XIII.

Ante omnia a clericis vitetur ebrietas, quæ om-

Concil. A-
gath. Can.
41.

Qq̄ ij

nium vitiorum fomes ac nutrix est; nec quis potest liberum corporis sui ac mentis habere iudicium, cum captus vino a sensu probetur alienus, & procliuis ad vitium mente labefacta ducatur, ac plerumque possit peccatum aut crimen, dum nescit, incurrere. Sed ignorantia talis non potest non subiacerere pœnæ, quam ex voluntaria amentia mansisse constiterit. Itaque eum, quem ebrium fuisse constiterit, vt ordo patitur, aut triginta dierum spatio a communione statuimus submouendum, aut corporali subdendum esse supplicio.

ANNO
CHRISTI
463.

XIV.

Iuo part. 6.
c. 144.

Clericus quem intra muros ciuitatis suæ manere constiterit, & a matutinis hymnis sine probabili excusatione ægritudinis inuentus fuerit defuisse, septem diebus a communione habeatur extraneus: quia ministrum sacrorum eo tempore, quo non potest ab officio suo vlla honesta necessitas occupare, fas non est a salubri deuotione cessare.

XV.

Rectum quoque duximus, vt vel intra prouinciam nostram sacrorum ordo & psallendi vna sit consuetudo: & sicut vnam cum Trinitatis confessione fidem tenemus, vnam & officiorum regulam teneamus: ne variata obseruatione in aliquo deuotio nostra discrepare credatur.

XVI.

Concil. A-
gath. Can.
42.

Ac ne id fortasse videatur omissum, quod maxime fidem catholicæ religionis infestat, quod aliquanti clerici student auguriis, & sub nomine fictæ religionis, quas sanctorum sortes vocant, diuina-

ANNO
CHRISTI
465.

tionis scientiam profitentur, aut quarumcumque scripturarum inspectione futura promittunt: hoc quicumque clericus detectus fuerit vel consulere, vel docere, ab ecclesia habeatur extraneus. Incolumem coronam vestram ecclesie suae Deus protegat, domini fratres.

SVBSCRIPTIONES.

Perpetuus episcopus hanc definitionem nostram relegi & subscripsi, & ea quae a patribus nostris, vel a nobis prius statuta sunt, cen-
seo obseruanda.

Paternus episcopus subscripsi.

Albinus episcopus subscripsi.

Athenius episcopus subscripsi.

Nunechius episcopus subscripsi.

Liberalis episcopus subscripsi.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI
SOCIETATIS IESV.

¹ Circa annum 465.] Quo anno celebratum sit, nihil est explorati. At certa videtur coniectura, quam ex Namnetensium episcoporum ferie duximus, vt Turonensi posterius fuisse doceremus. Eusebii enim episcopi, vt antiqui omnes indices testantur, successor fuit Nunechius, quem Nonnechium alii vocitant, is haud dubie, cuius nomen hoc loco inter eos qui Venetico Concilio subscribunt. Antea iam ergo praecesserat Turonense, cui Eusebius interfuit. Accedit quod non solum in codice Rhemenfi, vt monuimus, verum etiam in antiquis collectionibus obseruatum est, cum vtriusque Concilii Canones proferuntur, Turonenses Veneticis praeponi. Quare videant quam nihil causae habuerint, qui contra, vt praepostero in vulgatis editionibus Conciliorum istorum ordini suffragarentur, legitimum episcoporum Namnetensium ordinem, Eusebium Nunechio postponentes, in suis catalogis peruerterunt.

² Dominis beatissimis.] In codice Pithoëano inscribitur, *Epistola episcoporum Armoricana prouincia*: in aliis, *Canones ecclesiae Veneticae*. Subscriptiones adiectae sunt ex codicibus Corbeiensi & Rhemenfi: sed in Corbeiensi Perpetuus his verbis vtitur: *Perpetuus episcopus huic definitioni acquiescens subscripsi, & ea quae a patribus nostris, vel a nobis prius statuta sunt, &c.* In Rhemenfi vero post Perpetuum reliqui alio subscribunt ordine, Nunechius, Paternus, Albinus, Liberalis & Athenius.

NOTÆ SEVERINI BINII.

³ Concilium.] Hoc Concilium licet nulla consulum nota perspicuum Quo rem-

pore habi-
tum.

fit, constat tamen circa tempora Andegauensis & Turonensis Concilii celebratum esse. Qui enim huic Concilio interfuerunt, synodicam ad Victoriam Cenomanensem & Thalassium Andegauensem episcopos dederunt, qui & Turonensi & Andegauensi Concilio interfuerunt. Causam habiti Concilii prædicta synodica indicat his verbis: *Itaque quoniam nos in ecclesia Venetica causa ordinandi episcopatus congregauit*, &c. vt scilicet disciplinam ecclesiasticam, barbarorum incurfionibus in Gallia plurimum laxatam, emendent & corrigant.

ANNO
CHRISTI
465.Venetia du-
plex.

Venetium.] Duplex est Venetia. Vna Lugdunensis Galliae, quæ a Britonibus incolitur iuxta Oceani Gallici litora, vt auctor est Plinius lib. quarto cap. 18. Strabo lib. 4. Huius episcopatus Venetensis appellatur, Turonensi metropolitano subiectus. Altera est vrbs Italiae Hadriatico mari apposita, multis nominibus longe clarissima, cuius incolæ Veneti appellantur. Hos originem suam duxisse a Troianis scribunt, Plinius libro tertio cap. 19. Strabo lib. 4. Baronius tomo sexto annalium, anno 452. num. 63. de Venetorum origine hæc ait. *Tradunt ex inuafione Attilæ Venetia prouincia occasionem manasse, vt Veneti in insulas transmigrarint, atque Patauni occupauerint altum Riuum: iudemque necessitate primum impellente, postea vero & ratione suadente, ad euitandos barbarorum incurfus ibi habitare delegerint; vt paulatim crescentibus ædificiis amplissima Venetiarum ciuitatis condenda ex ea infelicitate felicissima fundamenta iacta fuerint: vt diuino plæne nutu acciderit, ne Italia relinqueretur sine republica, quæ olim florentissima, dominantium vi oppressa, iam cum imperio collabente prorsus extincta videretur.*

Locus hu-
ius Concil.

Hanc Synodum Venetiis in Gallia celebratam fuisse, non tantum episcoporum nomina, verum etiam ipsarum Venetiarum in Italia origo ea, quam ex Baronio descripsimus, euidentissime testatur. Quid quod neque ipsi Veneti suam rempublicam vltra annos mille & centum floruisse profiteantur, adeoque Synodi alicuius ibidem habitæ locus esse non potuerit?

Burch.

Cap. 1.

Itaque censuimus, &c.] Hic Canon cum sequentibus aliquot Canonibus ad verbum recitatur infra in Concilio Agathensi, Canone 37. 38. & dubium non est, quin hinc desumpti fuerint. Extat apud Burch. lib. 6. cap. 29. Iuonem part. 10. cap. 38. & 158.

Cap. 2.
Vinculum
matrimonii
non solui-
tur per a-
dulterium.
Explicatur
locus Matr.
19.

Eos quoque qui relictis.] Quid si adulteram fontem dimiserit, licebitne innocenti marito impune ad secundas nuptias transire? Nequaquam; sed potius, qui post dimissam adulteram, ipsa adhuc viuente aliam duxerit, mœchus est & adulter; non quod fornicariam dimiserit, sed quia aliam vxorem duxit. Si dicas, Christus ait Matth. 19. *Qui dimiserit vxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur.* Ergo qui ob fornicationem dimiserit, & aliam duxerit, non mœchatur. Respondeo vere id inferri non posse; quia dimissa legitime, adhuc vxor manet. nam qui dimissam duxerit, adulterium committit. Si dicas, eum dumtaxat mœchari qui infontem dimissam ducit, non vero si quis ream adulterii duxerit dimissam: Respondeo

ANNO
CHRISTI
465.

spondeo id plane absurdum esse, omnique rationi contrarium. Ita enim sequeretur fontem infonte melioris esse conditionis. Innocenti innocenter dimissa non licebit nubere; adeoque punietur ubi nullum est delictum: contra vero adulteræ, quæ merito propter fidem coniugii semel violatam consortio mariti carere debeat, ad secunda vota transire licebit. Quod quam sit absurdum, nemo non videt.

Dices secundo: Ad quid ergo causa fornicationis, sicut Matthæi 5. & 19. ita etiam hoc Canone excipitur? Respondeo, ut ostendat nullo alio quam adulterii casu licere coniugem indissolubili vinculo sibi coniunctam, quoad torum & cohabitationem dimittere. nam qui vxorem non fornicariam quoad torum dimittit, facit eam mœcham.

Sed numquid multæ sunt causæ, quibus iustius quam ob adulterium vxor dimittitur? Sunt utique. Peius enim est hæreticam aut parricidam, quam adulteram esse. Id etiam ex diuo Paulo non obscure colligitur, qui 1. Corinth. cap. 7. vult, ut mulier infidelis, si cum marito fidei habitare non consentit, eiiciatur: non consentit autem quæ non vult cum marito salua religione habitare. Tali igitur casu eruendus est oculus, manusque dextera est refecanda & procul abiicienda, ut Pacianus interpretatur. Sed ne liberum esset unicuique causas dimissionis effingere, post causam fornicationis, ecclesia quasdam alias definiuit. Quarum prima est, si vxor sodomitica sit, C. maritus de adulteriis. Secunda est, si hæretica, C. quæ sunt diuortii. Tertia, si maritum ad aliquod graue peccatum trahere, vel graue damnum corporis illi inferre conata fuerit. Plures referuntur a theologis & summissis; sed ad has omnes aliæ reuocari possunt. Cur ergo Christus solam excepit fornicationem? Tribus, ut opinor, de causis. Prima, quod propter solam fornicationem absolute & in perpetuum vxor dimittatur; ita etiam ut si dimissa sese emendarit, maritus eam resumere non cogatur. Non enim dimittitur, ne iniuriam faciat, sed quia iniuriam intulit, ob quam toto vitæ tempore pœnam culpæ luere debeat. Ob alias causas ad tempus, & quidem ordinarie tamdiu dimittitur, quamdiu causæ dimissionis durant. Nam post sublatum periculum corporis aut animæ, quod ex cohabitatione alteri coniugi imminet, dimittens dimissam recipere tenetur, nisi ecclesia in pœnam criminis semel admissi aliud statuerit. Secunda causa est, quia maritus innocens dimittere potest adulteram vxorem, etiam inuitam & manere volentem: quia non ob correctionem, sed potius in pœnam violatæ fidei coniugalis dimittitur: aliis vero vitiis corporis aut animi obnoxiam, non diutius quam durat periculum imminens, dimittere licet. Tertia & potissima causa est, quod adulterium sit causa dimittendæ vxoris propria matrimonii, reliquæ autem causæ sint communes cuiuslibet consortii relaxandi & dimittendi. Nam iure diuino dimittendus est omnis vitæ consors, cuius conuersatio corporis animæque saluti obest. Ad dimittendam adulteram maritus innocens extra periculum scandali nulla lege obligatur. Est enim

Concil. Tom. 9.

R r r

Tribus de
causis
Christus ob
solam for-
nicationem
vxorem di-
mitti posse
ait.
Prima cau-
sa.

Causa 2.

Causa 3.

matrimonium contractus, in quo hoc maxime naturale est, iuxta regulam iuris, vt qui pacta & conditiones illius, fidemque semel datam ac promissam violauit, iure suo cadat. Quod supra dixi, dimissionem coniugis adulteri esse quamdam poenam ad vindicandam iniuriam innocenti illatam, verissimum est. Nam ex instituto Christi Domini factum est, Matthæi cap. 5. vt adultera, quæ in antiqua lege propter adulterium comburebatur, vel lapidibus aliisve modis e medio tollebatur, tempore legis gratiæ non moreretur, sed abrogata lege vetere dumtaxat dimitteretur.

Can. 5. ^e *Clericis aut monachis.*] Additæ videntur voces *aut monachis*, quæ in Concilio Agathensi Can. 38. item 20. quæst. 4. Can. 3. non habentur. Et quidem ideo maxime, quod sequente Canone hic, & vtroque loco suprascripto, ad monachos eadem constitutio extendatur.

Can. 6. ^f *In monachis quoque par sententia.*] In Concilio Agathensi & in decreto Gratiani 20. quæst. 3. Can. 3. legitur: *In monachis quoque presentis sententia forma seruetur.*

Can. 7. ^g *Asperior ab abbatibus regula permittatur.*] In decreto Gratiani Canone supra allegato, sicut etiam nouella 123. num. 53. apud Iulianum, *abbatis licentia*, legitur & requiritur. Sed hæc vox *licentia* non tantum a duobus vetustioribus Conciliorum editionibus, & duobus Vaticanis codicibus, sed etiam a duobus Gratiani exemplaribus abest. Vide notas iussu Gregorii XIII. ad Can. 3. qu. 3. caus. 20. editas.

Can. 8. ^h *Abbatibus quoque singulis.*] In aliquot Conciliorum editionibus legitur *abbati*. Hæc omnia intelligenda esse de monachis religiose viuentibus, prædicto loco annotatum est.

Can. 11. ⁱ *Licentia non est.*] In impressis codicibus Gratiani legebatur, *licentia modo non est*: quæ dictio cum neque in originali, neque in vetustis exemplaribus Gratiani, neque in Burchardo & Iuone habeatur, merito in Gratiani decreto ab eiusdem censoribus & animaduersoribus expuncta est. Nam presbyteris ne quidem apud Græcos vnquam vxores ducere permissum fuit.

CONCILIVM CAMBRICVM,
SIVE CIRCA MONTES ERIR,
APVD ORDOVICES,
in Carnaruonia, siue alibi ibidem celebratum.

NOTA.

^a *Concilium.*] Matthæus Vuestmonasteriensis, anno 465. postquam recitasset prophetias Merlini, quibus Vortigerno regi exitum denuntiaret, & Aurelium Ambrosium fore regem auguratur, conuentus cuiusdam meminit. *Nec mora* (inquit) *cum crastina dies illuxisset, applicuit Aurelius Ambrosius (e Britannia minori) cum fratre suo Vterpendragon, cum innumera manu armatorum. Conuenerunt itaque Britones undique dispersi, & conuocato regni clero, Aurelium in regem ere-*